

taphora. Certè altivolans portenditur Martyrum dilectio, quæ prædites alas habet auri & argenti, promicantum tunc maximè, cùm inter Tyrannorum agmina, & presentissima mortis pericula pro Deo subeunda versantur. Tunc sublimius volat argenteus, & aureus amor, cùm maximè videatur depresso; tunc candidior, cùm magis tormentis denigratus; tunc opulentior, cùm pauperior exstremabatur; tunc potentior, cùm infirmior. Accipe Augustini commentarium in enarratione illius Psalmi: *Quid enim sunt vel ipse alæ, nisi duo præcepta charitatis? Quid ipsa sarcina levis, nisi ipsa charitas, quæ in his duobus præceptis impletur? Quidquid enim difficile est in præcepto, leve est amanti.* Similia Ruffinus. His ergò plumbis, qua se in ipso vita confinio aureæ ostentabant, toti pennati Martyres ad superiora rapiebantur ocyssimè, quin grave tormentorum pondus volatum retardaret, imò ex tormentis ipsis novæ charitatis penæ adnascebantur.

C A P. XXII.

Inde Martyrum Charitas eximia, quod Dei timori ad sociata timorem expulerit ingruentium tribulationum, & necis immanissimæ.

909 **P**erfectæ, & consummatæ charitatis argumentum est superatus persecutorum, tormentorum, & necis timor, qui sollet dici mundanus, & mortalium pectora vehementer augere, & discruciare. Ut enim divine Joannes 1. Epist. c. 4. 18. *Timor non est in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem.* S. August. effert: *Consummata charitas foras mittit timorem.* Legitimè ergò concludit Joannes: *Qui autem timet, non est perfectus in charitate.* Ut sic ex timore ærumnarum generosè excluso à nostris Martyribus deducatur perfectus, & consummatus illorum amor. Ambrosia sunt S. Ambrosii verba prementis illa Joannis, & disquisientis vim, & mysterium Hebraicæ litteræ ieth præfixæ octonario Psalmi 118. quea Latinè exclusionem sonat: sic ille Serm. 9. *Nona littera ieth incipit, cuius interpretatio est exclusio. Quid est exclusio?* Respondeo post aliquot lineas: *Scriptum est: perfecta charitas timorem excludit foras.* Et ut miles, qui Imperatorem diligit, bella pro Imperatore suscepit non metuit: ut servus amans Dominum, quamvis per dubia, & prærupta mittatur, tamen omnia pericula Domini amore contemnit, &c. Subdit deinde. *Quam pulchre etiam de Martyribus dicitur, qui verè militant Christo, qui persecutiones, unguis, gladios, incendia non timentes, infestis se Regibus obtulerunt.* Timorem enim, quem poterant habere ponarum, excluderunt amore martyrii. Reæstissime quidem ad rem nostram, & pro Martyrum dilectione, quæ tanta est, ut ab illis longè amandaverit omnè rei adversæ timorem, acres rediderit animos, & audaces indiderit.

910 Satiùs in hoc divini amoris ingenium, & indolem Martyres afficiens, illa cadunt, quæ de vulgari amore prædicarunt veteres Philosophi, & Poetæ. Ovidius 4. Metamor. de Thisbe; *Audacem faciebat amor, & Maximus Tyrius Orat.* 10. Solus rerum humarum amor, cùm alicuius animo pure infederit, non divitias reveretur, non Tyrannum refor-

Ovid.
Maximus.

Mundanus
timor perfe-
cta charita-
te expugna-
tur.

S. Ambr.

1. Joan.
4. 18.
S. Augus.

midat, mortem non refugit. Nulla ei bellua terribilis, non ignis, non præcipitum, non mare, non gladius, non laqueus. Sed impossibilia sunt ei maximè possibilia, terribilia maximè expugnabilia, horrenda expeditissima, difficultia facilissima. Digna verba, quæ ab aliquo Ecclesiæ Doctore effunderentur pro Martyrum præfertim amore. Videatur illa accepisse à Paulo ad Romanos scribente cap. 8. 5. *Quis nos separabit à charitate Christi, &c.* Quod si Tyrri verba non arrideant, quia ex Philosopho, & de vulgari amore; accipe similia omnino ex S. Laurent. Justin. Tract. de charitat. cap. 4. ubi divina dilectionis strenuitatem describit divinissimè; *Non solum rectus s. Justin. est perfectus amor, sed etiam strenuus.* Nihil certè est, quod effrenato captus amore paveat. Plurimi est terroris hostibus perfectus amor, mentisque strenuitas, & nihil damnablest in homine perfecto, & Christi militate, quā formido, per quam perfectio virtutum destruitur, nutritur pusillanimitas, obrepit inertia. Iabant Apostoli milites strenuissimi gaudentes à conspectu conciliis loquentes cum fiducia verbum Dei, & nulla infidelium formidantes tormenta. Cernas hæc in Martyrum amore relucere summoperè: non enim bus nec leue adversa timebant, imò dire quæque contemnabant, & irridebant: inter immanissima tormenta impavidè persolvant; & horrificos illos cruciamentorum apparatus ad terrorem incutendum ostentatos non pigro pede calabant; omnia illis possibilia, quia nihil aliud reformidabant nisi ab uno Dei amore discedere. O quantus amor, ubi nec levissimum mundani timoris vestigium! Nihil tam Thalassæ, nihilq; tam ærumnosum intentare possum inimici, quod non circa turbationem sufferat charitatem possidens: aiebat Thalassius Monachus in opere de sincera charitate tom. 5. Biblio.

911 Individuus divini amoris comes est filialis timor, quo quis veretur offendere Deum, atque adeò, ne à divina amicitia excidat, paratus est omnia cruciamentorum genera, & necis immanissimas subire. Tidem hoc, ut validissimo instrumento, triumphat & fugat Dei amor mundalem tormentorum horrorem, & timorem. Propteræ à Richardo de S. Victor. annotati. in Psal. 8. *prælator timor Dei dicitur.* Unde Martyres charitate validissima affecti, & individuo ejus comite timore filiali poenas omnes, & necis infraeo, & interrito animo appetiere. Ad illos ea spectat Christi admonitio; *Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non posunt occidere.* Matt. 10. 28. Exprimit è vestigio, qua ratione sancto Dei timore ille sit expellendus timor: *Sed potius timete eum, qui potest & animam, & corpus perdere in gehennam.* Ac si dicat: timore timorem pellere: timor enim charitatis comes præstò adeò armatus contra omnem alium timorem, juxta illud Prover. 10. *Fortitudo simplicis via Domini.* LXX. vertunt, munitio sancti timor Domini: qui Martyres undique obarmavit: ut enim Chrysostom. in Serm. de Job, & Abraham, tutam armaria est timor Dei. Et S. Augustinus in S. Augus. Psal. 66. subinde deduxit: *Majore timore minora contemnimur: nam quis non bibat tribulationis temporalis poculum metuens Deum?* A Damasco 3. de Fide cap. 5. appellatur

timor

timor Virtus secundum contrationem. Contrahit enim corpus, & sanguinem ad præcordia fugat. Quod in Dei timore Martyres afficiente resplendet excellentior modo: nam in illis ad unum colligit, & contrahit virtutes universas, ut sic robustiores sint ad vincendum humanum timorem ingruentium tribulationum, & mortis: virtus enim unita fortior est se ipfa dispersa.

912 Quò venit expendendum Hæc testimoniū cap. 8. 12. quod Petrus adducit in sua Epist. 1. cap. 3. ad hortandum fidèles, ut æquo animo perferant Tyrannorum consilia: *Timorem ejus ne timeatis, neque pavetis: Dominum exercitum ipsum sanctificate: ipse pavor vester, & ipse terror vester.* Ubi timorem appellat rem timendam, adversitates nempe, aculeos, gladios, ignes, crucis, carnificinam, plagas, & mortem incutēdū: *Suadet (ait ibi S. Cyrillus) ut colant Christum, & furorem persequentum ne timeant.* Hic enim timor impedimento est, ne homines protegantur à Christo, cuius timor filialis potest illos tutos reddere; proterea subdit: *Dominum exercitum ipsum sanctificate: colite, glorificate, ipsum timendo, amando, cui militant Angeli, aether, venti, & omnes obediunt creature, quibus Tyrannos faciliè quasi pulices occidet.* *Ipse pavor vester, id est, objectum pavoris.* Sic enim fiet, ut illius timore expellatur ingruentium malorum timor, & incredibili robore, & animositate subeatis dira quævis. Ideò subtextit, & ipse terror vester. Chaldaeus vertit: *ipse sit fortitudo vestra.* Quasi dicat: perinde erit, vos Christi timore affici, atque roborari ad omnem hostium incursum. Neque hoc solum: *sed erit vobis in sanctificationem, id est, sanctificabit, & segregabit sibi.* Vatablus transfert: *eritque vobis quasi sanctuarium, & asylum.*

913 Sed audiendus hic est S. Zenon Veron. Episcop. Serm. de timore Dei, ita concinnissimè: *Videtis ne hunc timorem nobis necessarium, qui in Dei amore consistit? Sine fine studet timere, ne quid, præter Deum quem diligat, timeat.* Hujus suffragio Daniel populis terribilem inermis draconem necat; Leonibus objectus in periculo prædet, qui solet extra periculum jejunare. Feras truciissimas minime timet, qui Dei timore roboratur: quasi superflua sunt jejuna, cum filialis timor adest: ut illi dumtaxat triumphus deferatur; siquidem divinæ omnipotentia, quasi sanctuario, asylo, & omni armaturā undique prænumiatur. Subtextit: *Ei Jonas timens Dominum, spontaneum non timet adire naufragium, ceto inbante miserabilius sepelliunt, quā præcipitatur, & tamen litus quō tendebat, invenit antequā videat, felix magis sepulcro, quā navī.* Certe felicior Jonas dicitur in sepulcro, id est, in Ceti ventre, quā in navi: qui in navi, absque timore dormiebat; in stomacho Ceti angusto, obscoeno, & horribili secessu securior erat, quia Dei timore, ac proinde divinæ virtute cingebatur. Subdit Zeno: *In oratione mons tremit: mons non Apollonis trepidatio est.* Petrus astu marino fertur non naufragus, sed viator, timet profundum intercipere non timentem. Ubi adfuit Dei timor, nulla Petrus pericula timet, imò pericula ipsa eum timent, dum absque illorum

P. Ildeph. de Flores de Agone Martyr.

In Dei timo
re maxima
fortitudo.

Lactant.

Chalda.

Vatab.

S. Zeno.
Filialis ti-
more præ-
muniti
Martyres
nihil ti-
menta.

S. Zeno.

S. Zeno.

timore est, solo Dei timore & amore contentus.

914 Rem totam illustrat S. Zeno Martyrum exemplo, unius Teclæ Martyris laudans constantiam, & interritum animum. Inter tot S. Tecla instrumenta mortis, spectatores metuentes, secura timore Dei calcat genera universa terrorum: incolunis, quasi orbe subato, de illo feralis caveæ, jam non miserabilis, sed mirabilis, funereo ambiu excedit, vieti sæculi triumphum reportans, quam tot suppliciis omnes crediderant peritum. O necessarius timor, qui nihil aliud agit, nisi ut beatos efficiat; qui timet arte, non cau; voluntate, non necessitate; religione, non culpa; qui Deum metuit, non naturam. Quid dici potuit eleganter!

Relucere vides in uno Dei timore charitatis comite fidelissimo, & bellatore acerrimo, vim potissimum adversus timores omnes, quos naturæ casus parturunt; nulla in Dei amore vis prævalet, invincibilis redditur, dum ei adstat miles fortissimus Dei timor erumpens, strenuus.

915 Consonat admodum sapienter, & splendide Cælius Laetantius Firmianus lib. 6. divinarum Institutionum cap. 17. ubi antiquorum Philosophorum taxat opinionem, qui timori imbecillitatem inesse putabant forti, ac conflanti animo indignam. Ostendit Martyrum exemplo, timore Dei maximam fortitudinem continent, cum & mortem, & acerbissima tormenta subierint timore Dei armati. Ita ille: *Nemo dubitat, quin timidi, & imbecilli sit animi, aut dolorem metuere, aut exilium, aut mortem, quæ omnia quisquis non exhoruerit, fortissimus iudicabitur.* Qui autem Deum metuit, ille universa non metuit. Ad quod probandum argumentis opus est. Spectatores sunt enim, spectantur adhuc per orbem pœnae cultorum Dei; in quibus excrucianæ nova, & inusitata tormenta excogitata sunt. Has tamen excraviles corporum lacerationes felix atque invicta patientia sine ullo gemitu pertulit. Atque hanc virtutem nihil aliud, quam meius Dei fecit. Vides à Dei timore individuo charitatis comite, Christi pugiles reddi invincibles, & omnino interriti ad omne cruciamentorum, & carnificinæ genus? Tam abest, ut Martyrum fortitudo eo Dei timore lædatur, ut illo præmunitis nihil eis sit timendum, & horribile: quin potius horribilia omnia rident, contemnunt, ac si umbras essent, & ludi omnino pueriles. Cuius rei, si adducenda essent exempla, quis finis?

916 Sed premere lubet illud S. Zenonis pronunciatum agentis de Dei timore charitati ad sociato, & mundani timoris expultrice: *Timor nihil aliud agit, nisi ut beatos efficiat.* Quasi Martyres divinissimi hoc uno Dei timore ita securi, & interriti reddantur ab ingrumentum malorum incursu, & timore, ac si non in terris, sed in cælo versarentur inter cælestis Hierosolymæ incolas pœnis omnibus superiores, & liberos. Ut enim egregie S. Chrysostom. in Homil. 1. ad illa Pauli verba. *S. Chrys. Salutare Priscam, &c. Pauper, ait, nummis parum valens, & Deum timens, atque his omnibus curis carens, Leo est, ignem spirat, generoso, ac forti animo adversus omnes injurgit, facile omnia agit: quoniam qui semel vitam despexit præsentem magna cum facilitate conficit omnia; cæli municeps est, & ad futuram festinat vitam.* Expende quomodo Dei timore timore tormentorum, & mortis expellens, Martyres efficiat cæli municipes. Alius fit ad Romana municipia, id est, civi- tates

Cellius.

tates, quæ suis legibus vivebant, muneribus autem, ac privilegiis Urbis Romæ fruebantur. *Municipes* (ait Gellius lib. 16. cap. 13.) sunt cives Romani suo jure, & legibus suis uenient, muneris tantum cum populo Romani honorarii participes. Ergo Martyres Dei timore affecti, & absque timore cruciamentorum, & necis propter Christum subeundæ, perstantes, cæli utique municipes sunt; quia licet in terris agant, adhuc tamen preclaris cæli muneribus, privilegiis, & dotibus perfruantur. Efficere nitat inferius, scalam Jacobeam Genef. 28. stantem super terram, & cælos tangentem, Christi Crucem portendisse, nec non varia torquendi instrumenta, & tormenta, que Martyres subiere Christum crucifixum sequentes: hi certè Angeli ascendent, & descendentes mihi sunt. Rogo, quid instrumenta, & tormenta martyrum commune habeant cum scala ad cælestem illam Jerusalem deducente? Quid est, quod Martyres, dum cruciamenta perferunt, & neces immanissimas, dicantur Angeli in cælum ascendent? Porro cum Martyres per scalam illam ascendere, & descendere dicuntur, apparent uno Dei timore charitati ad sociati præmuniti; & absque tormentorum, & mortis metu incedere, tormenta ipsa & mortem irridentes, & conculcantes pede non pigro, sed animo certè generoso. Hoc ergo metu liberi, & illo Dei timore tantoper affecti, nil mirum, ut Angelii appellentur, & Angelis adscientur, sicutque cæli municipes, cælestis Jerosolymæ privilegiis dignissimi, quibus adhuc in terris degentes perfruantur. Expende Pauli verba ad Philipp. 3. 20.

Per Dei timorem
Martyres adhuc in
hac vita perfusi beatus in
gaudio. Iffai. 51. 11.

917 Nonne gloriae privilegium est gaudium illud inenarrabile, lætitia, & exultatio, quibus cæli incolæ perfundunt omni cruciamentorum metu superiores. Gaudium hoc ex uno Dei timore inseparabilis charitatis comite Martyribus effluere, divinae testantur Scripturæ. Sat nobis erit unum Isaiae testimonium premere ex cap. 51. 11. Lætitia sempiterna super capita eorum: gaudium, & lætitia tenebuni, fugiet dolor, & gemitus. Ego, ego ipse consolabor vos. Quis tu ut timeres ab homine mortali, & à filio hominis, qui quasi fænum ita arescit? Hæc in Ecclesiæ filios adhuc in terris militantes convenire, confensio est ferè omnium interpretum, cui adhæreo libentissime. Sed difficultas subindè emergit, qua ratione lætitia sempiterna, qualis est Beatorum in cælo, futura dicatur super capita eorum, qui adhuc in terris commorantur? Qui fieri potest, ut non jam amplius apud illos lacrimis sit, aut dolori locus? Nonne parum diuturna est mortalium lætitia, multis molestiis, laboribus, periculis perturbata, immunita, & intermisita? Existimo sermonem Isaiae esse de Martyribus præfertim, qui adhuc inter sudores, & pulverem prælii versantes, adhuc inter tormenta immanissima constituti, unum Deum reverentur, & timent; & nequaquam Tyrannos metuunt, qui ipsos maleditis, cruciatibus, aut alio quovis modo vexant & exagitant, Tyrannos enim nihil fanno constantiores putant, quod à solis æstu momento temporis deflorefcit, & perit. Fit inde, ut Deus, quem solum timent, pro tutela illis sit, & consolatione; qui eos inter præsentissi-

SECTIO XXXIII.

Is est Martyrum Amor, ut eo piissime capit, vinculisque sit Christus Dominus.

919 V ersabo pro hoc argumento illud à Christo Domino datum Ecclesiæ suæ elogium, Canti. 7. 5. *Come capitis tui si cut purpura Regis vincta canalibus.* Ubi per purpuream Ecclesiæ comam designari putant ejus Martyres suo sanguini rubricatos, & infectos Venerabilis Beda, Justus Orgelit. Aponius, Philo Carpat. S. Gregor. Magnus, Angelomus, & alii, quorum verba alibi donabo. Atqui purpuræ nobilissimæ in ipso tinctu, atque nativo sanguini immersæ conferuntur, tūm ob abundē fusum pro Christo cuorem, & erumpentem ex plagiis omnibus purpuram; tūm etiam ob præstantissimum erga Deum amorem in ipso martyrii opere maximopere rubrum, & eximie splendentem. Unde Legionensis in suis ad Canticæ commentariis rectè observat, regiæ purpuræ hosce Ecclesiæ capillos assimilari, quia in illis ipse idem charitatis ardor, Legion. Trabibus vincta vina culis chari. unde initium duxerunt. Nisi mavis illud, vincula canalibus; vel ut Hebreæ sonant, vincula trabibus, ad charitatis vincula revocare, tatu.

qui-

quibus Martyres firmiter sunt alligati trabibus, crucibus, & aliis martyrii instrumentis, ut immanissimos subeant cruciatus, & ex acceptis vulneribus, quasi per canales, crux diffusat purpureus, quo ipsi jugiter imbuantur, & fluxionem totam Ecclesia supra suum excipiat caput; quod ea propter esse dicitur *ut carmelus*; Hebraicæ, *ut coccinum*. Et quidem, ut noster ingeniosè excogitavit Sanctius, crines Ecclesiæ dicuntur illigati *canalibus*, id est, *vitis*, seu vinculis quibusdam aureis, & purpureis, seu versicoloribus, ut solent fæminarum capilli colligi & nodari. Unde Ænei. 4. *crines nodantur in aurum*. Quod in Martyrum charitatem convenit, illos rectè colligentem, & urgentem, usque ad sanguinis effusionem, & vitæ dispendium pro Christi amore. Atque hæc illa sunt charitatis vincula, de quibus Oseas 11.

4. *In funiculis Adam trahit eos, in vinculis charitatis*. Chaldaeus vertit; *Sicut moris est trahi filios dilectoros, traxi eos fortitudine charitatis*. His amoris vinculis confringebantur vehementissime Parvus, & reliqui Apostoli, ac Martyres, ut martyrium oppotenter: *Charitas Christi urget nos*. 2. Corint. 5. 14. 920 Cæterum, expendendum supereft, quia ratione ex hoc Canticæ testimonio dicatur Christus Dominus captus, devinētusque potentissimo suorum Martyrum amore. Planè id ostendit seniorum LXX. & vulgaris Hebreorum translatio illa: *Coma, vel plexus capitis tui, sicut purpura: Rex ligatus in canalibus, vel in transversibus, curriculis, trabibus*. Rex Cantacuzenus paulò aliter legit: *Et coma capitis tui vincta, tanquam purpura. Rex vinctus in curribus*. Et vincitos capillos dicit, & vincitum etiam Regem, iisdem planæ dilectionis mutuæ ligaminibus. Hispani veteres transludere: *Cabelladura de tu cabeca como purpura: Rei atado en corredores*. Quod R. Innominate explicat de Rege, quem Sponsa in sui devinxit amorem: *Rex cupit alligari, & astringi trabis domus tua, ut assidue contempletur pulchritudinem tuam*. Luculentius R. Salomon, ita: *Rex alligatus: Deus optimus ligatus est amore, mandatis, & beneplacito, quibus coram eo accepti estis*. In commentariis, quos apud me habeo, doctissimi magistri Ariæ Montani, sua ipsius manus scriptis vulgaris idiomatica, sic habet: *Usa de un parlar comun de los enamorados, dizien dole en esas vueltas, y ondas de tus cabellos rienes tu atado al Rey esposo, i enamorado tuy: desos cabellos haze amor la cuerda conque lo liga*. Etenim, cum purpureum Ecclesiæ capillamentum sint ipsius Martyres suo sanguine immersi, & dilectione flagrantes; Rex, qui purpureo reticulo alligatur, Christus est Deus vehementer in suorum Martyrum amorem devinētus, non invitus. Quo modo enim mitissimum crucifixi Jesu animum non capiant, ac teneant illi, qui pro ejus amore tanta pertulerunt? Quomodo eum non ligent illa amoris vincula, quibus ita perfricti sunt Martyres fortissimi, ut à se ipsi abalienati, soli Christo vivebant?

921 Ubi observari debet, laqueis, vinculis, & retibus miram dilectionis vim significari solere in divinis, & humanioribus litteris. Plautus in Bacchi. *Qui abire hinc nullo patto possim si vellim; ita m' vadatum amore, vinculumque retinet*. Tibullus Flegia 2. lib. 2. *P. Ildeph. de Flores de Agone Martyr.* quibus Martys firmiter sunt alligati trabibus, crucibus, & aliis martyrii instrumentis, ut immanissimos subeant cruciatus, & ex acceptis vulneribus, quasi per canales, crux diffusat purpureus, quo ipsi jugiter imbuantur, & fluxionem totam Ecclesia supra suum excipiat caput; quod ea propter esse dicitur *ut carmelus*; Hebraicæ, *ut coccinum*. Et quidem, ut noster ingeniosè excogitavit Sanctius, crines Ecclesiæ dicuntur illigati *canalibus*, id est, *vitis*, seu vinculis quibusdam aureis, & purpureis, seu versicoloribus, ut solent fæminarum capilli colligi & nodari. Unde Ænei. 4. *crines nodantur in aurum*. Quod in Martyrum charitatem convenit, illos rectè colligentem, & urgentem, usque ad sanguinis effusionem, & vitæ dispendium pro Christi amore. Atque hæc illa sunt charitatis vincula, de quibus Oseas 11. 4. *In funiculis Adam trahit eos, in vinculis charitatis*. Chaldaeus vertit; *Sicut moris est trahi filios dilectoros, traxi eos fortitudine charitatis*. His amoris vinculis confringebantur vehementissime Parvus, & reliqui Apostoli, ac Martyres, ut martyrium oppotenter: *Charitas Christi urget nos*. 2. Corint. 5. 14. 920 Cæterum, expendendum supereft, quia ratione ex hoc Canticæ testimonio dicatur Christus Dominus captus, devinētusque potentissimo suorum Martyrum amore. Planè id ostendit seniorum LXX. & vulgaris Hebreorum translatio illa: *Coma, vel plexus capitis tui, sicut purpura: Rex ligatus in canalibus, vel in transversibus, curriculis, trabibus*. Rex Cantacuzenus paulò aliter legit: *Et coma capitis tui vincta, tanquam purpura. Rex vinctus in curribus*. Et vincitos capillos dicit, & vincitum etiam Regem, iisdem planæ dilectionis mutuæ ligaminibus. Hispani veteres transludere: *Cabelladura de tu cabeca como purpura: Rei atado en corredores*. Quod R. Innominate explicat de Rege, quem Sponsa in sui devinxit amorem: *Rex cupit alligari, & astringi trabis domus tua, ut assidue contempletur pulchritudinem tuam*. Luculentius R. Salomon, ita: *Rex alligatus: Deus optimus ligatus est amore, mandatis, & beneplacito, quibus coram eo accepti estis*. In commentariis, quos apud me habeo, doctissimi magistri Ariæ Montani, sua ipsius manus scriptis vulgaris idiomatica, sic habet: *Usa de un parlar comun de los enamorados, dizien dole en esas vueltas, y ondas de tus cabellos rienes tu atado al Rey esposo, i enamorado tuy: desos cabellos haze amor la cuerda conque lo liga*. Etenim, cum purpureum Ecclesiæ capillamentum sint ipsius Martyres suo sanguine immersi, & dilectione flagrantes; Rex, qui purpureo reticulo alligatur, Christus est Deus vehementer in suorum Martyrum amorem devinētus, non invitus. Quo modo enim mitissimum crucifixi Jesu animum non capiant, ac teneant illi, qui pro ejus amore tanta pertulerunt? Quomodo eum non ligent illa amoris vincula, quibus ita perfricti sunt Martyres fortissimi, ut à se ipsi abalienati, soli Christo vivebant?

922 Vide ergo jam, an ex iis splendor valeat conciliari Cantorum verbis *Comæ capitis tui sicut purpura*: *Rex vinctus in canalibus*. LXX. & ex illis Ambrosius in Ps. 118. Ser. 17. *Ornatus capitis tui; vel etiam plexus, five plicati, compotitique cincinni. Sensus videtur esse: esse in Ecclesia Martyres, qui ei sunt ad instar capillorum ornatus, pretiosissimi, seu reticuli purpurei, quo Sponsum Jesum in amorem suum devinēt. Et quidem (ut obseruat Vincentius Richardus in expositionem Regis Cantacuzeni super Cantica) fortasse Sponsa gestabat in capite vinceti Regis simulachrum quoddam quo ostenderet, le vincit illa comæ Regem in sui devinxisse amorem: nam fæminas gestasse olim simulachra in capite constare videatur. Arte Arrem. mod. libro quinto capit. 39. *Vitus est sibi quis duas filias virgines habens, priorem quidem habere auream Venerem in capite alligatam; alteram vero vitis stipitem indidem enatam. Athenæus aureas cicadas crinibus innodabant. Thucyd. lib. 1. hist. de Atheni. Postquam Thucyd. desiere linea uti unicis, & religatis capitis cirris, aureas implicare cicadas. Nazianzenus carmi. ad Nicobol. Cecropida indigenæ natam tellure cicadam innodabant cirris. Juxta hæc, poterat pariter Sponsa vincum Regem Sponsum suum in capillamento gestare revinctum; vincula vero amatoria nulla esse alia aut validiora, aut pulchriora, quam ipsi Martyres purpureo cuore madentes, & ardentissima charitate flagrantes.**

923 Sed enim, nescio quid in his vinculis incantatorium, & veneficum conjectare amoris. licebit. Notus vittarum usus est ex Virgil. Ecloga 8. v. 64.

Y 3

Effer